

КАНАДСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ЗЕРНОВИЙ ПРОЕКТ

Міжнародна конференція
**Стан та перспективи кредитування
аграрного сектору України**

Зміст

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	
Саблук Петро Трохимович	4
ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ	
Зуб Григорій Іванович	8
ДОСЯГНЕННЯ ЖИТТЄЗДАТНИХ КРЕДИТНИХ РИНКІВ	
Денніс Дей	11
МОДЕЛЬ ПОБУДОВИ КООПЕРАТИВНОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ	
Гончаренко Владислав Васильович.....	14
ПРОБЛЕМИ КРЕДИТУВАННЯ ЗЕРНОВОГО СЕКТОРУ	
Клименко Володимир Георгійович	17
СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК КРЕДИТНИХ СПЛОК В УКРАЇНІ. ДОСВІД КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	
Уолтер Кісь	20
НАУКОВЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОЦЕСІВ КРЕДИТУВАННЯ АПК УКРАЇНИ	
Дем'яненко Микола Якович.....	23
КРЕДИТУВАННЯ ТРЕЙДЕРІВ ТА ПЕРЕРОБНИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ЯК ОСНОВНИЙ ВИД ФІНАНСУВАННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ РАЙФФАЙЗЕН БАНК УКРАЇНА ПІДПРИЄМСТВАМ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	
Головачов Віталій Олександрович	26
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНОЇ ПОТЕКИ В УКРАЇНІ	
Кручок Степан Іванович.....	29
ПРАКТИКА КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ВИРОБНИКІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	
Макаренко Тарас Олександрович.....	32
УКРАЇНА – ОСНОВНИЙ ГРАВЕЦЬ АГРАРНОГО РИНКУ ЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ	
Феофілов Сергій Леонідович	35
ВИКОРИСТАННЯ ВЕКСЕЛІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ В ФІНАНСОВИХ РОЗРАХУНКАХ	
Рудненко Тетяна Борисівна	39
Черничко Михайло Йосипович.....	41

МОДЕЛЬ ПОБУДОВИ КООПЕРАТИВНОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Гончаренко Владислав Васильович

Експерт,

Проект надання підтримки малим та середнім підприємствам на селі

Як свідчить досвід багатьох країн світу кредитування селян, особливо малих і середніх підприємств, ніколи не було привабливим для комерційних банків. На це є багато причин, але всі вони зводяться до одного: значного ризику при порівняно високих затратах і незначних розмірах сільських кредитів. Тому комерційні банки встановлюють завищені процентні ставки для кредитів селу, а частіше просто не надають ці кредити, віддаючи перевагу клієнтам з інших секторів економіки: промисловості, торгівлі, транспорту та інших. Все-таки кредитування це є бізнес і ніхто не буде здійснювати бізнес, за умови високого ризику або мізерних доходів.

Сьогодні ми шукаємо свій власний український шлях, як вирішити проблему кредитування. Подібна ситуація існувала майже в усіх країнах світу. Не є унікальним українське село і українські банки. Такі ж проблеми, як у нас по кредитуванню села, були в усіх країнах світу, і такі ж проблеми були у відносинах між селянами і банками. Селяни ще 1,5 століття тому самі знайшли єдину ефективну форму. Вони вирішили об'єднуватись у свої власні організації і створювати невеликі фінансові організації, які б могли на основі взаємодопомоги надавати їм необхідні фінансові послуги. Ці організації отримали назву кредитні кооперативи, які стали прообразом кредитних спілок і кооперативних банків.

Як працював кредитний кооператив? Члени були одночасно власниками і користувачами послуг. Діяв принцип відкритих дверей. Будь-яка особа, яка хотіла скористуватись послугами цього кредитного кооперативу, мала можливість стати і власником, і клієнтом. Не було групи засновників, яка мала виключні права управління.

Кожен новий член, який вступав в цей кооператив, мав такі ж права, як і ті люди, які заснували цей кредитний кооператив.

Члени сплачували вступний внесок і пайові внески. Таким чином формувався капітал. Цей початковий капітал був досить невеликого розміру і ці організації були маленькими і не мали можливості задовольняти всі існуючі потреби. Але вони почали об'єднуватись на вищому рівні. Ці низові кооперативи почали формувати цілу систему і створили організацію для ефективного управління ліквідністю. Тобто, кооперативні банки були створені на регіональному рівні, потім вони об'єднались і створили центральний кооперативний банк.

Багато держав підтримувало створення такої форми фінансової самопомоги селян. Ця ідея взаємодопомоги досить швидко поширилась з Німеччини в інші країни, набуваючи в кожній з країн різних специфічних форм, але залишаючись кооперативною в своїй основі. Це демократична організація, яка будується знизу, яка забезпечує послугами своїх членів, які є власниками і клієнтами. В різних країнах ці організації отримали назву: кредитна спілка, сільський банк, народна каса, кредитне товариство, народний банк, ощадно-позичкове товариство, товариство взаємного кредиту, кооперативний банк – це все організації, які є кредитними кооперативами. Працюючи між собою вони змогли стати досить потужними. Прикладом є США, коли збанкрутіла дуже велика кількість банків, а кооперативні установи вижили.

Наприклад, система кооперативних банків "Кредит Агриколь" сьогодні обслуговують 2/3 французького аграрного сектору і має активи 875 млрд. євро. Це в 60 разів більше, ніж сукупні активи всіх українських комерційних банків. Кооперативний банк "Рабо банк", охопивши 40% ринку депозитних вкладів на 90% забезпечує потреби аграрного сектору в кредитних ресурсах. "Райффайзен Банк", насправді це кооперативний банк.

В Україні перше ощадно-кредитне товариство було створено у 1869 році. До революції була створена ціла мережа таких товариств, яка включала кілька кооперативних банків. Було понад 3 тисячі кредитних кооперативів. З становленням радянської влади ця система була націоналізована. Кошти селян, які знаходились в цій системі, були практично експропрійовані державою.

Після проголошення незалежності у 1991 році був прийнятий Закон України "Про банки і банківську діяльність". Цей Закон не створив умов для розвитку кооперативних банків. В цьому законі не було навіть такого поняття, кооперативний банк.

В банківській системі України немає цілого сектора кооперативних фінансових установ, що є в фінансових системах всіх розвинутих і нерозвинутих країн світу.

Коли ми почали шукати шляхи, як вирішити в Україні проблему кредитування села, був запропонований механізм часткової компенсації процентних ставок з державного бюджету. Це був певний вихід. Але цей механізм має чотири суттєвих недоліки.

➤ Щорічно з бюджету потрібно виділяти значні суми коштів, які потрапляють не сільгоспвиробникам, а власникам комерційних банків.

➤ Шанс отримати кредити мають лише сильні господарства, які можуть надати прийнятну для банків заставу. Частка таких господарств є дуже невеликою.

➤ Комерційним банкам не вигідно кредитувати дрібних сільгоспвиробників, якими є переважна більшість фермерів, одноосібників та особистих підсобних господарств. Понад 80% сільгоспвиробників, які виробляють понад 2/3 валової продукції сільського господарства, не входять в схему інтересів комерційних банків. Саме дрібні господарства, які не можуть дати заставу, потребують кредитів.

➤ Комерційні банки є монополістами на ринку кредитування і можуть сказати, що не будуть кредитувати аграрний сектор. Ніхто не має можливості змусити банк це робити, бо кредитування – це є бізнес.

Отже компенсація процентної ставки – це часткове вирішення проблеми. А повне системне вирішення проблеми можливе тільки через створення системи аграрних кооперативних банків.

Якою має бути модель цієї системи? Треба взяти за зразок європейську модель трирівневої системи. Перший рівень можуть складати кредитні спілки, яких в Україні є понад 600, багато з яких діє в сільській місцевості і готові кредитувати. Далі ці кредитні спілки об'єднуються і створюють асоціації в межах області, які можуть трансформуватись в повноцінні аграрні кооперативні банки.

Чому сьогодні немає таких кооперативних аграрних банків в областях? Законодавство не сприяє цьому процесу. Вимога – банк повинен мати 50 засновників і 1 млн. євро статутного капіталу. Кредитні спілки не мають достатньої фінансової можливості, щоб створити кооперативний банк. Але цей процес йде і об'єднані кредитні спілки вже починають створюватись. Без державної підтримки цей процес буде йти, але може зайняти 5-10 років.

Наступним елементом системи є центральний кооперативний банк, який знаходиться у власності обласних кооперативних банків. Ми маємо чітку модель, яка відповідає європейським зразкам і європейському досвіду кредитування аграрного сектору.

Питання стоїть в тому, наскільки держава готова включитись в цей процес. Або буде така позиція, як і раніше, не помічати, видумувати власну українську модель. Чому не подивитись на світовий досвід. Ми питаємо про процентні ставки. Але поза увагою залишається, причина завищених процентних ставок.

Треба включитись всім, хто не байдужий до майбутнього українського села, до проблеми кредитування. По можливості, щоб кожний допоміг у формуванні європейської моделі кредитування аграрного сектору.